Näringsutskottets betänkande 1983/84:25

om vissa anslag inom industridepartementets område (prop. 1983/84:100 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas proposition 1983/84:100 bilaga 14 punkterna A 1—A 6 (industridepartementet m. m.), B 2—B 11 (industri m. m.), F 4—F 10, F 12 och F 14—F 16 (teknisk utveckling m. m.) samt G 1—G 8 (statliga företag).

Förutom motioner som mera direkt hänför sig till de berörda anslagen behandlas motioner om vissa tekofrågor.

INDUSTRIDEPARTEMENTET M. M.

1. **Industridepartementet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 1 (s. 13 f.) och hemställer

att riksdagen till *Industridepartementet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 36 948 000 kr.

2. **Industriråd/industriattaché.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 2 (s. 14 f.) och hemställer

att riksdagen till *Industriråd/industriattaché* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 693 000 kr.

3. **Kommittéer m. m.** Regeringen har under punkt A 3 (s. 15 f.) föreslagit riksdagen att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 21 260 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1983/84:1896 av Sten Svensson m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avveckling av branschpolitiska råd,

2. till Kommittéer m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 17 260 000 kr.,

1983/84:2374 av Roland Sundgren m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kooperativa rådets ekonomiska ram,

1983/84:2535 av Christer Eirefelt (fp) och Hugo Bergdahl (fp), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte inrätta ett kooperativt råd,

2. beslutar reducera industridepartementets kommittéanslag med 1,2 milj. kr.

Utskottet

Från industridepartementets kommittéanslag bestrids utgifter för dels den egentliga kommittéverksamheten, dels särskilda utredningar inom departementet som medför behov av konsulter m. m., dels vissa branschråd och liknande samrådsorgan, dels expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU). Under innevarande budgetår står ca 29,7 milj. kr. till förfogande för verksamheten, inkl. en reservation från budgetåret 1982/83 av ca 9,9 milj. kr. Därutöver har regeringen begärt 4 milj. kr. på tilläggsbudget III (prop. 1983/84:125 bil. 8). Det föreslagna anslaget för nästa budgetår av ca 21,3 milj. kr. har alltså beräknats utifrån antagandet att verksamheten kommer att minska. Av propositionen (s. 16) framgår att endast 7 av de ca 15 kommittéer som vid årsskiftet finansierades över anslaget väntas komma att fortsätta sin verksamhet efter den 1 juli 1984. Vidare framgår att flera av branschråden har lagts ned. Å andra sidan har två nya rådgivande organ tillkommit, nämligen ett energitekniskt råd och ett kooperativt råd. Sistnämnda råd har inrättats med uppgift att stimulera utvecklingen av kooperativ verksamhet. En redogörelse för rådets organisation och uppgifter har lämnats i proposition 1983/84:84 om kooperationens kapitalförsörjning, m. m. (s. 59), som utskottet behandlar i sitt betänkande 1983/84:24.

I motion 1983/84:1896 (m) yrkas på att riksdagen skall uttala sig för en successiv nedläggning av de branschpolitiska råden. Även i folkpartiets partimotion 1983/84:908 framförs uppfattningen att ett stort antal av de råd och delegationer som finaniseras över anslaget bör avvecklas.

Utskottet har vid behandlingen av 1983 års budgetproposition (NU 1982/83:34 s. 2 f.) avstyrkt motionsyrkanden av samma innebörd. Utskottet framhöll då bl. a. att det inom rimliga gränser bör få vara varje regerings ensak vilka former den väljer för sina överläggningar med näringslivet. Utskottet ser ingen anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande. Motion 1983/84:1896 (m) avstyrks i denna del.

I motionen yrkas vidare på en minskning av anslaget med 4 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Som motiv för en anslagsminskning anförs bl. a. att verksamheten inom ERU i viss utsträckning borde kunna samordnas med arbetet inom sekretariatet hos kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet. I motion 1983/84:908 (fp) anförs att anslaget bör kunna minskas med 5 milj. kr. till att börja med,

dock utan att något särskilt yrkande härom framförs i motionen.

Enligt utskottets mening bör regeringen kunna disponera tillräckliga medel för den utredningsverksamhet på industridepartementets område som den finner nödvändig. Det anslag som regeringen begär för nästa budgetår förutsätter, som nyss nämnts, en betydande minskning av den verksamhet som finansieras över anslaget. Vidare anser utskottet att riksdagens inflytande över ERU:s resursförbrukning normalt bör utövas inom ramen för riksdagens regionalpolitiska beslut, inte genom separata ställningstaganden i anslutning till kommittéanslaget. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84:1896 (m) även i vad avser yrkandet om minskat anslag.

I några motioner berörs frågan om det råd för kooperativ utveckling som nyligen har inrättats av regeringen. I motion 1983/84:2374 (s) yrkas på ett uttalande av riksdagen om att en större del av kommittéanslaget än 1,2 milj. kr. bör kunna avsättas för rådets verksamhet. Syftet härmed skulle vara att rådet skall få möjligheter att lämna bidrag till konsumentkooperationens centrala kursverksamhet. Motionärerna erinrar om att statsbidrag sedan budgetåret 1970/71 har utgått till bl. a. löntagarorganisationernas motsvarande verksamhet.

Utskottet vill påminna om att riksdagen våren 1983 uttalade sig för en närmare prövning i samband med budgetarbetet för budgetåret 1984/85 av möjligheterna att inom ramen för tillgängliga medel för central kursverksamhet under utbildningsdepartementets huvudtitel rymma bidrag även till de konsumentkooperativa organisationerna (UbU 1982/83:17, rskr 1982/83:196). I årets budgetproposition (prop. 1983/84:100 bil. 10 s. 188) anförs med anledning härav att bidrag för ändamålet inte bör utgå ur ifrågavarande anslag med hänsyn till att anslaget finansieras genom medel som inflyter från vuxenutbildningsavgiften, dvs. främst medel som löntagarna har avstått från vid löneförhandlingar. Utbildningsministern hänvisar emellertid till det nyinrättade kooperativa rådet och anför att frågor rörande kooperationens förtroendemannautbildning bör kunna diskuteras inom ramen för rådets arbete.

Utskottet erinrar om vad som anförts i proposition 1983/84:84 om kooperationens kapitalförsörjning, m. m. Härav framgår att det kooperativa rådet avses stimulera utvecklingen av kooperativ verksamhet, varvid bl. a. åtgärder med anknytning till forskning och utbildning skall kunna komma i fråga. Enligt propositionen bör åtgärderna huvudsakligen genomföras i form av projekt som till lika delar bekostas av rådet och kooperationen. Avsikten är således inte att rådet skall lämna bidrag till intern utbildning av det slag som motionärerna efterlyser.

Utbildningen av förtroendemän är av stor betydelse för kooperationens fortsatta utveckling. Enligt utskottets mening bör ansvaret för verksamheten ligga främst hos de kooperativa organisationerna själva. Utskottet vill inte utesluta att det kan finnas motiv för statligt stöd av samma slag som

f. n. utgår till motsvarande utbildningsverksamhet inom löntagarorganisationerna. Emellertid saknas i dag underlag för bedömning av frågan. Det bör vara en viktig uppgift för det nyinrättade kooperativa rådet att närmare överväga behovet av statliga åtgärder för att underlätta kooperationens förtroendemannautbildning samt omfattningen och inriktningen av eventuellt stöd till verksamheten. Utskottet anser inte att det behövs något särskilt uttalande av riksdagen härom. Motion 1983/84:2374 (s) avstyrks således.

I motion 1983/84:2535 (fp) anförs att organ av det slag som det kooperativa rådet representerar inte fyller någon viktig uppgift och att rådet därför inte bör inrättas. I enlighet härmed yrkas på en minskning av kommittéanslaget med 1,2 milj. kr. Motionärerna har upplyst utskottet om att beloppet har inräknats i den minskning av kommittéanslaget med 5 milj. kr. som har föreslagits i folkpartiets partimotion 1983/84:908. Även förslaget i motion 1983/84:1896 (m) om en anslagsminskning med 4 milj. kr. förutsätter att medel inte kommer att behövas för ett kooperativt råd.

Utskottet ansluter sig inte till den negativa uppfattning om värdet av ett kooperativt råd som kommer till uttryck i motion 1983/84:2535 (fp). Utskottet anser även att det bör ankomma på regeringen att inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar besluta om tillsättandet av kommittéer och liknande organ. Motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av branschråd m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1896 yrkande 1,
2. beträffande *anslag*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1896 yrkande 2 till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 21 260 000 kr.,
3. beträffande *kooperativt råd*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1983/84:2374,
   b) motion 1983/84:2535.

4. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 4 (s. 17) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 kr.

5. **Bidrag till vissa internationella organisationer.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 5 (s. 17) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till vissa internationella organisationer* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 452 000 kr.

6. **Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 6 (s. 17) och hemställer

att riksdagen till *Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 kr.

INDUSTRI M. M.

7. **Sprängämnesinspektionen.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 2 (s. 23—25) och hemställer

att riksdagen till *Sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

8. **Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 3 (s. 25 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

9. **Främjande av hemslöjden.** Regeringen har under punkt B 4 (s. 26—28) föreslagit riksdagen att till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 4 528 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1983/84:839 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen till B 4, Främjande av hemslöjden för budgetåret 1984/85 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 500 000 kr. höjt anslag för främjande av inhemsk ull- och linproduktion i enlighet med vad som anförts i motionen,

1983/84:1363 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt avser hemställan (2) att riksdagen anvisar 500 000 kr. för inrättande av fyra hemslöjdskonsulenter i enlighet med vad som anförts i motionen,

1983/84:1887 av Erik Olsson (m), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om snabba åtgärder för att lösa hemslöjdsorganisationernas akuta problem,

1983/84:2369 av Iris Mårtensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att industriverket inom ramen för tilldelade medel bör svara för halva lönekostnaden för en hårdslöjdskonsulent i enlighet med vad som anförts i motionen,

1983/84:2380 av Nils Åsling (c), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen gör omprioriteringar i enlighet med vad som i motionen anförts beträffande anslag av medel till en spetskonsulent.

Utskottet

Gällande riktlinjer för det statliga stödet till hemslöjden fastställdes år 1981 (prop. 1980/81:87, NU 1980/81:42, rskr 1980/81:276). Enligt dessa skall organisationen på regional nivå i framtiden omfatta två hemslöjdskonsulenttjänster i varje län, varav en med inriktning på hård slöjd och en med inriktning på mjuk slöjd. Finansieringsansvaret delas mellan stat och landstingskommun. På central nivå är nämnden för hemslöjdsfrågor beslutande organ. Nämnden är i administrativt hänseende knuten till statens industriverk.

Från anslaget bestrids f. n. statens kostnader för en konsulenttjänst i varje län och dessutom för två sameslöjdskonsulenter, vilkas tjänster bekostas helt av staten. Vid sidan av den fasta regionala organisationen finns ca 15 hemslöjdskonsulenter som avlönas av landsting, regional utvecklingsfond eller kommun. Någon plan för den vidare utbyggnaden av konsulentverksamheten har inte fastställts. I samband med 1981 års beslut uttalades att det borde bli en uppgift för nämnden för hemslöjdsfrågor att inom ramen för anvisade medel avgöra i vilken ordning och i vilken takt utbyggnaden skulle ske. Regeringens förslag i årets budgetproposition innebär en i huvudsak oförändrad organisation.

I motion 1983/84:1363 (c) föreslås att fyra nya konsulenttjänster inrättas. Motionärerna pekar på den roll hemslöjden har för sysselsättningen, inte minst i glesbygden.

Enligt utskottets uppfattning måste en utbyggnad av konsulentverksamheten anstå t. v. av statsfinansiella skäl. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion 1983/84:2369 (s) föreslås att en med projektmedel finansierad tjänst som hårdslöjdskonsulent i Gävleborgs län skall permanentas och att statens industriverk skall svara för halva lönekostnaden. Som framgått finns f. n. ett antal sådana mer eller mindre tillfälliga tjänster i olika delar av landet. Utskottet, som erinrar om att nämnden för hemslöjdsfrågor och ej industriverket är ansvarig myndighet för konsulentverksamheten, anser att det bör ankomma på nämnden att inom ramen för anvisade medel prioritera mellan olika önskemål om att projektfinansierad verksamhet skall inordnas i den regionala organisationen. Motionen avstyrks.

En liknande fråga tas upp i motion 1983/84:2380 (c). I denna föreslås att en tjänst som spetskonsulent permanentas. Det gäller en konsulenttjänst vid Föreningen Svenska spetsar i Linköping som i dag bekostas till hälften av landstinget och till hälften av nämnden för hemslöjdsfrågor med tillgängliga medel på anslagsposten för övrig verksamhet. Utskottet anser sig inte heller här böra ta ställning till en fråga om den närmare fördelningen av resurser inom anslagets ram. Även denna motion avstyrks följaktligen.

I motion 1983/84:1887 (m) anförs bl. a. att de regionala utvecklingsfondernas stöd till serieproduktion av slöjdalster drabbar hemslöjdsorganisa-

tionerna och deras möjligheter att överleva. Mot bakgrund härav föreslås att riksdagen begär förslag från regeringen om åtgärder för att lösa hemslöjdsorganisationernas akuta problem. Utskottet har erfarit att nämnden för hemslöjdsfrågor tillsammans med glesbygdsdelegationen (I 1977:02) har tagit initiativ till en utredning om hemslöjdsorganisationernas möjligheter att samverka med en sådan enklare produktion av hemslöjd som får stöd av samhället från främst sysselsättningssynpunkt. Resultatet av denna utredning väntas föreligga under år 1984. Mot bakgrund härav anser utskottet det inte motiverat med något särskilt initiativ av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks därför.

I motion 1983/84:839 (c) föreslås en höjning av anslaget med 500 000 kr. för att främja den inhemska produktionen av ull och lin. Frågan om stöd till denna produktion har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen under senare år. Vid 1981 års beslut om stödet till hemslöjden förutsattes att den nyinrättade nämnden för hemslöjdsfrågor skulle särskilt uppmärksamma hemslöjdens behov av lämpliga råvaror, bl. a. ull och lin. Frågan togs åter upp hösten 1983 med anledning av en motion i ämnet som avslogs av riksdagen. Jordbruksutskottet gav i sitt betänkande i ämnet (JoU 1983/84:6) en redovisning av vissa pågående aktiviteter på området. Vad gäller odling och beredning av lin upplystes bl. a. om att nämnden för hemslöjdsfrågor avsåg att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram konkreta förslag. Även beträffande användningen av svensk ull planerades vissa undersökningar.

Näringsutskottet anser det angeläget att behovet av stöd till inhemsk lin- och ullproduktion klarläggs. I avvaktan på resultatet av det nämnda utredningsarbetet saknas emellertid underlag för något ställningstagande av riksdagen i frågan, varför utskottet avstyrker motion 1983/84:839 (c).

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1363 yrkande 2 till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 4 528 000 kr.,
2. beträffande *hårdslöjdskonsulent*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2369,
3. beträffande *spetskonsulent*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2380,
4. beträffande *hemslöjdsorganisationerna*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1887,
5. beträffande *produktion av lin och ull*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:839.

10. **Medelstillskott till Norrlandsfonden.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 5 (s. 28) och hemställer

att riksdagen till *Medelstillskott till Norrlandsfonden* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

11. **Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 6 (s. 29—32) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 980 000 000 kr.

12. **Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m.** Regeringen har under punkt B 7 (s. 33) föreslagit riksdagen att till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 480 000 000 kr.

I motion 1983/84:1896 av Sten Svensson m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (3) att riksdagen till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 430 000 000 kr.

Utskottet

Under detta anslag anvisas medel för att täcka kostnaderna för statsstödda exportkrediter till fartyg, riggar m. m. genom AB Svensk Exportkredit. Det belopp som begärs av regeringen för nästa budgetår avser till allra största delen kostnader på grund av krediter som redan har avtalats eller offererats. Enligt vad utskottet har inhämtat avser endast ca 50 milj. kr. kostnader för nya krediter.

I motion 1983/84:1896 (m) föreslås en successiv neddragning av anslaget med hänvisning till moderata samlingspartiets tidigare framförda uppfattning i frågan. Som ett första steg föreslås en minskning av anslaget med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1896 yrkande 3 till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 480 000 000 kr.

13. **Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder.** Regeringen har under punkt B 8 (s. 33) föreslagit riksdagen att till Ersätt-

ning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

I motion 1983/84:1896 av Sten Svensson m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (5) att riksdagen avslår regeringens förslag att till Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 000 kr. samt därvid som sin mening ger till känna vad som anförts i motionen.

Utskottet

Det nuvarande systemet för kreditgivning till u-länder innebär att biståndsmedel i form av ett gåvoelement tillförs vanliga statsstödda exportkrediter, som beviljas av AB Svensk Exportkredit (SEK). Gåvoelementet i sådana s. k. förmånliga krediter uppgår f. n. till 25 % och används främst för att sänka räntan.

Enligt nu gällande ordning avräknas kostnaderna för gåvoelementet i de förmånliga krediterna mot ramen för u-landsbiståndet under utrikesdepartementets huvudtitel. Avräkningen sker i samband med beslut om kredit. Krediterna lämnas av SEK, som i efterhand får ersättning från staten för sina faktiska kostnader för kreditgivningen, innefattande såväl gåvoelementet som normalt exportkreditstöd. Denna ersättning lämnas över förevarande anslag resp. anslaget Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit (punkt 11, s. 8) på industridepartementets huvudtitel.

I budgetpropositionen föreslås en omläggning av systemet, innebärande att u-krediterna frikopplas från övriga statsstödda exportkrediter (prop. 1983/84:100 bil. 5 s. 83—97). Avsikten är att samtliga kostnader för u-kreditgivningen i fortsättningen skall belasta biståndsanslaget. Om förslaget godkänns av riksdagen kommer det här aktuella anslaget att belastas enbart av kostnader för gåvoelementet i krediter som har lämnats t. o. m. utgången av budgetåret 1983/84. Med hänsyn till tidigare åtaganden väntas dock medel komma att behöva anvisas under ytterligare ett antal budgetår. För nästa budgetår föreslår regeringen ett anslag av 55 milj. kr.

I motion 1983/84:1896 (m) yrkas på att riksdagen avslår regeringens förslag. Motionärerna hänvisar till moderata samlingspartiets tidigare framförda uppfattning att samtliga kostnader för u-landskrediterna skall belasta biståndsramen.

Utskottet konstaterar att det förslag som regeringen nu har lagt fram om finansiering av u-landskrediterna fr. o. m. budgetåret 1984/85 ligger i linje med motionärernas principiella uppfattning. Utskottet har ingen anledning att gå in på denna fråga, som hör till utrikesutskottets beredningsområde.

Vad beträffar frågan om medel för att täcka SEK:s kostnader för tidigare beslutade u-krediter hänvisar utskottet till sin redovisning av gällande

ordning. Av denna framgår att gåvoelementet har avräknats mot biståndsramen redan i samband med att krediter lämnats. Ett bifall till motionsyrkandet skulle således innebära att biståndsramen belastades en andra gång av kostnaden för samma kredit. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion 1983/84:1896 (m) i denna del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1896 yrkande 5 till *Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

14. **Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB.** Regeringen har under punkt B 9 (s. 34) föreslagit riksdagen att till Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.

I motion 1983/84:1896 av Sten Svensson m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om anslagstilldelningen i Sveriges Investeringsbank AB.

Utskottet

Från detta anslag bestrids kostnaderna för den s. k. hemmamatchningen. Härmed avses krediter med statligt stöd för att finansiera svenska företags försäljning inom landet i fall då ett konkurrerande utländskt företag på grund av utländskt kreditstöd erbjuder särskilt förmånliga villkor. Krediterna lämnas av Sveriges Investeringsbank AB efter beslut av regeringen i varje särskilt fall. Systemet infördes år 1978 mot bakgrund av konkurrens främst från nordiska länder. Av propositionen framgår att diskussioner förs inom ramen för det nordiska samarbetet om att systemet med statsstödda exportkrediter vid leveranser inom Norden skall avvecklas. Det föreslagna anslaget för nästa budgetår avser enbart kostnader för redan gjorda åtaganden.

I motion 1983/84:1896 (m) föreslås ett uttalande av riksdagen om att anslaget bör trappas ned i kommande budgetförslag. Skulle behov av tvingande natur uppstå får regeringen aktualisera frågan i särskild ordning hos riksdagen, säger motionärerna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår. Utskottet noterar att regeringen inte har beräknat några kostnader för nya åtaganden under anslaget.

Ställning till frågan om en avveckling av hemmamatchningen bör dock enligt utskottets mening tas först när det föreligger internationella överenskommelser om avskaffande av sådant marknadsstörande exportstöd som

har gjort systemet påkallat. Med hänsyn härtill anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att nu uttala sig om den framtida medelsanvisningen under anslaget. Därför avstyrker utskottet yrkandet härom i motion 1983/84:1896 (m).

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisning för budgetåret 1984/85*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.,
2. beträffande *framtida medelsanvisning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1896 yrkande 4.

15. **Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin.** Regeringen har under punkt B 10 (s. 34—38) föreslagit riksdagen att till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 78 300 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet följande motioner:

1983/84:908 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt avser hemställan (11 b) att riksdagen beslutar minska anslaget B 10, Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin med 20 milj. kr.,

1983/84:1086 av Björn Molin m. fl. (fp), såvitt avser hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrensbegränsningar i den inhemska handeln med tekoprodukter,

1983/84:1894 av Ingrid Sundberg (m), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen noga följer effekterna av de nya reglerna för hemtagning av licensierade tekovaror och om handelshindrande effekt konstateras vidtar åtgärder för att upphäva reglerna,

1983/84:1896 av Sten Svensson m. fl. (m), såvitt avser hemställan (6) att riksdagen avslår regeringens förslag att till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 78 300 000 kr.,

1983/84:2034 av Arne Fransson m. fl. (c), vari — med motivering i motion 1983/84:2033 — hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av effekterna av nuvarande regler för ursprungsmärkning och en förnyad prövning av förutsättningarna för att tillämpa ursprungsmärkning vid gränsen,

1983/84:2517 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m), vari — med motivering i motion 1983/84:2515 — hemställs att riksdagen beslutar att till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 53 300 000 kr.

Utskottet

Våren 1983 beslöt riksdagen (prop. 1982/83:130 bil. 1, NU 1982/83:42, rskr 1982/83:321) att de *statliga åtgärderna för tekoindustrin* skulle ges en delvis ändrad inriktning och omfattning. Enligt beslutet skulle tekopolitiken liksom tidigare baseras på 1978 års produktionsvolym som riktmärke och på en svensk marknadsandel för tekovaror på hemmamarknaden om minst 30 %. När det gällde medlen för tekopolitiken innebar beslutet emellertid en kraftig ökning av effektivitetshöjande och marknadsfrämjande åtgärder, medan det s. k. äldrestödet under en treårsperiod skulle trappas ned successivt från högst 15 % till högst 7 % av lönekostnaderna för äldre arbetskraft. De totala kostnaderna för de statliga åtgärderna för tekoindustrin m. m. inom olika departements verksamhetsområden hade av regeringen beräknats till 420 milj. kr. budgetåret 1983/84, 380 milj. kr. budgetåret 1984/85 och 354 milj. kr. budgetåret 1985/86.

Regeringens nu föreliggande förslag till åtgärder för budgetåret 1984/85 överensstämmer vad gäller den totala omfattningen av åtgärder för tekoindustrin med det förslag som förelades riksdagen våren 1983. De totala kostnaderna för åtgärderna anges sålunda till 380 milj. kr. Härav utgörs 84,5 milj. kr. av medel till sådana industripolitiska åtgärder som näringsutskottet har att behandla. I detta belopp ingår 63,3 milj. kr. till branschfrämjande åtgärder och 15 milj. kr. till rationaliseringslån till konfektionsindustrin. Enligt förslaget skall medel för dessa ändamål för nästa budgetår anvisas under ett anslag benämnt Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin. Härtill kommer 1 milj. kr. för kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier. Medlen föreslås liksom f. n. bli anvisade under ett särskilt anslag (punkt B 11). Kostnader för administration och genomförande av de industripolitiska åtgärderna för tekoindustrin beräknas till 5,2 milj. kr. Medel härför föreslås i proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse under anslaget Statens industriverk: Förvaltningskostnader. Utskottet avser att behandla detta anslag i ett senare sammanhang.

I samband med 1983 års beslut riktades särskilt från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida stark kritik mot förslaget till en omläggning av tekostödet. Denna kritik kommer nu åter till uttryck. I motion 1983/84:1896 (m) anförs sålunda att det statliga stödet till tekoindustrin bör inriktas på generella stödåtgärder och utformas på ett sådant sätt att konkurrens kan upprätthållas på lika villkor inom branschen. Motionärerna finner regeringens förslag om en ökning av det selektiva stödet oacceptabelt. De yrkar avslag på regeringens förslag till anslag för industripolitiska åtgärder.

En liknande inställning präglar motion 1983/84:908 (fp), i vilken hänvisas till folkpartiets tidigare framförda krav på en successiv avveckling av selektivt branschstöd. Motionärerna föreslår mot bakgrund härav en

minskning av anslaget med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

I motion 1983/84:2517 (m) yrkas på en minskning av anslaget med 25 milj. kr. Genom en sådan besparing skapas enligt motionärerna utrymme för att äldrestödet under budgetåret 1984/85 kan bibehållas vid nuvarande nivå av 12 %.

Av vad utskottet anfört framgår att regeringens förslag innebär en uppföljning av det beslut om tekopolitiken som fattades så sent som våren 1983. De industripolitiska åtgärder som enligt beslutet skall utgöra en ökad andel av det statliga tekostödet siktar till att skapa livskraftiga företag, bl. a. genom ökade insatser för marknadsföring och produktutveckling inom ramen för industriverkets branschprogram. Vad som anförts i motionerna ger inte utskottet anledning att förorda en omprövning av 1983 års beslut. Emellertid förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen inom tekoindustrin på grundval bl. a. av industriverkets årliga rapporter. Enligt vad utskottet har inhämtat väntas nästa rapport, TEKO 84, komma att publiceras under hösten 1984 och innefatta bl. a. en bedömning av tekoindustrins utveckling under den pågående nedtrappningen av äldrestödet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 1983/84:908 (fp), 1983/84:1896 (m) och 1983/84:2517 (m) i nu aktuella delar. Regeringens förslag till medelsanvisning tillstyrks.

I motion 1983/84:1894 (m) berörs frågan om det s. k. *hemtagningssystemet*. Detta system innebär i korthet att en importör som har regelbunden importverksamhet kan bli registrerad som hemtagare och därmed få rätt att ta hand om och i allmänhet även förfoga över sina importvaror redan innan de har förtullats. I samband med 1983 års beslut om tekopolitiken förutskickade regeringen att hemtagningssystemet på tekoområdet skulle stramas upp i fråga om varor som är föremål för importrestriktioner, dvs. flertalet textilvaror från länder utanför EG och EFTA. Således skulle i fortsättningen krävas att en hemtagare som önskar ta hand om sina varor kan styrka att importlicens har beviljats. Bakgrunden till de nya reglerna, som avsågs träda i kraft den 1 januari 1984, var att missbruk av hemtagningssystemet hade förekommit. För att inte de nya reglerna skulle störa handeln mer än nödvändigt begärde regeringen medel till viss förstärkning av resurserna hos licensmyndigheten, dvs. kommerskollegium, vilket också beviljades av riksdagen. För en närmare redogörelse för frågan hänvisar utskottet till betänkandet NU 1982/83:42 (s. 16 och 25 f.). Enligt vad utskottet har inhämtat från kommerskollegium uppgår tiden för beviljandet av en importlicens sedan de nya reglerna trädde i kraft normalt till tre à fyra arbetsdagar, förutsatt att ansökningshandlingarna är fullständiga. I brådskande fall kan licens beviljas på kortare tid.

I motionen anförs att de nya reglerna för hemtagning utgör ett handelshinder som inte kommer att minska importen utan enbart fördyra den

genom att prisbillig import från länder utanför EG och EFTA begränsas. En befarad effekt av "uppstramningen" har enligt motionären redan börjat framträda, nämligen att importsändningar har måst läggas upp på tullager i väntan på att erforderlig importlicens utfärdas, varigenom importörerna åsamkas ökade lagerkostnader.

Utskottet finner att kravet på att hemtagaren skall kunna styrka att importlicens har beviljats innan han får förfoga över licenspliktiga varor är befogat. Vad utskottet har anfört om behandlingstiderna för licenser kan inte anses tyda på att de nya reglerna hittills skulle ha haft handelshindrande effekt. Utskottet, som förutsätter att regeringen följer frågan, anser inte att något särskilt uttalande av riksdagen i detta ämne är påkallat. Motion 1983/84:1894 (m) avstyrks alltså.

En liknande fråga, nämligen *ursprungsmärkningen av kläder*, tas upp i motion 1983/84:2034 (c). Motionärerna begär en utvärdering av nuvarande regler på området, som innebär att ursprungsmärkningen skall vara utförd senast då kläderna saluhålls till förbrukare i landet. De anser att dessa regler lätt kan kringgås och att man därför bör pröva möjligheterna att övergå till att tillämpa krav på märkning redan vid gränsen.

Utskottet erinrar om att den fråga som motionärerna tar upp behandlades i samband med tillkomsten av lagen (1982:736) om ursprungsmärkning av kläder. Denna lag, som trädde i kraft den 1 juli 1983, har ett konsumentpolitiskt syfte. I sitt betänkande över lagförslaget (NU 1981/82:50 s. 10) föreslog utskottet att regeringen snarast skulle undersöka förutsättningarna för komplettering av systemet med krav på ursprungsmärkning redan vid införseln till landet. Riksdagen anslöt sig härtill (rskr 1981/82:402).

Med anledning av riksdagens uttalande har frågan om en s. k. gränsmodell för ursprungsmärkning av kläder studerats av en arbetsgrupp inom regeringskansliet. Gruppens arbete har redovisats i november 1983 i promemorian (Ds UD 1983:4) Ursprungsmärkning av kläder. Däri anförs att nuvarande bestämmelser tekniskt sett relativt enkelt kan anpassas till en gränsmodell men att kontrollen av efterlevnaden skulle komma att medföra administrativa problem med hänsyn till den tullprocedur som tillämpas i Sverige. Vidare anförs att det ännu inte finns tillräckligt underlag för att bedöma om bestämmelserna bör ändras och att det därför synes lämpligt att avvakta med att ta ställning till frågan om införande av gränsmodellen. Promemorian remissbehandlas f. n.

Utskottet konstaterar att motionärernas önskemål om en prövning av förutsättningarna för ursprungsmärkning vid gränsen delvis har tillgodosetts. Utskottet räknar med att regeringen efter avslutad remissbehandling kommer att ta ställning till om det nuvarande systemet behöver kompletteras. Det finns f. n. ingen anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan. Utskottet avstyrker därför motion 1983/84:2034 (c).

I motion 1983/84:1086 (fp) anförs att det finns *konkurrensinskränkningar* också för handeln inom landet med tekoprodukter. Motionärerna pekar på ett ärende som nyligen har granskats av näringsfrihetsombudsmannen (NO), nämligen den prissättning som har tillämpats av Landstingens Inköpscentral (LIC) vid försäljning av patientskjortor till landstingen. En redogörelse för ärendet har lämnats i tidskriften Pris och konkurrens 1984:1. Härav framgår i korthet följande.

Ett privat företag, AB Bronzella, gjorde i klagomål till NO gällande att LIC hade tillämpat priser som inte täckt kostnaderna vare sig hos LIC själv eller hos underleverantörer till LIC, främst Trivab Konfektions AB. Sistnämnda företag är ett dotterbolag till AB Eiser, som i sin tur ingår i Statsföretagsgruppen. Vad som enligt NO:s bedömning vållat betänkligheter i ärendet är i första hand Trivabs låga prissättning, som har sammanhängt med de åtaganden som Trivab har ålagts av sysselsättnings- och regionalpolitiska skäl och med de möjligheter företaget haft att få uppkomna förluster täckta i efterhand genom koncernbidrag inom Statsföretagsgruppen. Med beaktande bl. a. av att Trivab sedermera kraftigt har skurit ned sin verksamhet och vidtagit andra åtgärder för att få verksamheten lönsam har NO bedömt risken för fortsatt underprissättning ringa. Ärendet har därför avslutats utan någon ytterligare åtgärd från NO:s sida.

Mot bakgrund av denna redogörelse för det ärende som åberopats av motionärerna saknas det enligt utskottets mening anledning för riksdagen att göra något uttalande i frågan. Motion 1983/84:1086 (fp) avstyrks därför i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:908 yrkande 11 b, motion 1983/84:1896 yrkande 6 och motion 1983/84:2517 till *Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 78 300 000 kr.,
2. beträffande *hemtagningssystemet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1894,
3. beträffande *ursprungsmärkning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2034,
4. beträffande *konkurrensinskränkningar*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1086 yrkande 2.

16. **Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna.** Regeringen har under punkt B 11 (s. 38) föreslagit riksdagen att till Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

Rättelse: S. 15, hemställan 1. rad 5 Tillkommer: för budgetåret 1984/85

Utskottet

Gällande garantiram för stödformen särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna utgör 259,5 milj. kr. Tidigare kunde räntebefrielse efter behovsprövning medges för lån med strukturgaranti. Denna möjlighet slopades vid ingången av budgetåret 1983/84 i samband med 1983 års beslut om tekopolitiken. Från detta anslag bestrids alltså enbart kostnader för tidigare beviljad räntebefrielse.

I motion 1983/84:1896 (m) uttalas att stödformen särskilda strukturgarantier bör avskaffas och att anslaget för täckande av kostnader för räntebefrielse likaså bör slopas senast vid utgången av budgetåret 1984/85. Något yrkande härom framställs dock inte i motionen.

Utskottet vill i sammanhanget påpeka att regeringen i proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse har lagt fram förslag (s. 138) om att ramen för de här aktuella garantierna skall föras samman med garantiramen för strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher till en samlad engagemangsram för dessa båda typer av strukturgarantier. Utskottet återkommer till frågorna i samband med behandlingen av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under denna punkt och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

TEKNISK UTVECKLING M.M.

17. **Europeiskt rymdsamarbete m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 4 (s. 154—160) och hemställer att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1984/85 ikläda staten nya förpliktelser inom rymd- och fjärranalysområdet om högst 145 000 000 kr.,
2. till *Europeiskt rymdsamarbete m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 144 750 000 kr.

18. **Bidrag till Tele-X-projektet.** Regeringen har under punkt F 5 (s. 160 f.) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Tele-X-projektet för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 477 300 000 kr.

I motion 1983/84:2454 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs — med motivering i motion 1983/84:2453 — att riksdagen avslår regeringens förslag om ytterligare 477 300 000 kr. under Industridepartementet, F 5, Bidrag till Tele-X-projektet.

Utskottet

Tele-X-projektet utgör ett betydelsefullt led i svensk och nordisk rymdverksamhet. Projektet innebär upphandling och idrifttagning av en experimentell telesatellit. Projektets huvudsyften är dels att ge de deltagande ländernas industriföretag möjlighet att utveckla och leverera utrustning för projektet med sikte på framtida kommersiella leveranser, dels att ge teleförvaltningarna praktiska erfarenheter av satellittjänster.

För svensk del fattade statsmakterna beslut våren 1982 om projektets inriktning i princip (prop. 1981/82:175, NU 1981/82:48, rskr 1981/82:365). De ekonomiska ramarna för projektet fastställdes våren 1983 (prop. 1982/83:168, NU 1982/83:53, rskr 1982/83:390). I detta sammanhang ingicks också överenskommelser mellan Sverige och Norge som reglerar projektets organisation och genomförande. Totalkostnaderna för projektet under budgetåren 1982/83—1986/87 beräknades till 1 250 milj. kr. i prisnivån januari 1982. Sveriges finansieringsandel bestämdes till högst 85 %, dvs. 1 062,5 milj. kr., varav 77 milj. kr. redan hade anvisats. Regeringen bemyndigades av riksdagen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser motsvarande återstoden av den svenska andelen, dvs. 985,5 milj. kr. För budgetåret 1983/84 anvisades ett förslagsanslag av 574,2 milj. kr.

Regeringen begär nu ytterligare 477,3 milj. kr. till projektet för budgetåret 1984/85. Av propositionen framgår att avtal har träffats med Finland i oktober 1983 om finskt deltagande i projektet. Finlands ekonomiska bidrag beräknas till ca 35 milj. kr., vilket kommer att leda till en motsvarande minskning av Sveriges totala betalningar till projektet.

I motion 1983/84:2454 (vpk) yrkas avslag på regeringens begäran om medel till projektet. Motionärerna hänvisar till den kritik som vänsterpartiet kommunisterna tidigare har riktat mot Tele-X-projektet och som sammanfattas i följande punkter:

— Projektet är dyrt för Sveriges vidkommande.
— Projektet innebär inte någon större stimulans till svenskt näringsliv.
— Projektet innebär inte något omfattande samnordiskt samarbete.
— Projektet kan få allvarliga kulturpolitiska konsekvenser.

Motionärerna anser att projektet måste ses i samband med övriga mediapolitiska beslut, inte minst vad gäller utbyggnaden av kabel-TV.

Vid sin behandling våren 1983 av frågan om Tele-X-projektet gjorde utskottet en positiv bedömning av projektet från industripolitisk synpunkt. Bl. a. anfördes att det här handlar om framåtsyftande satsningar inom en verksamhet som lämpar sig särskilt väl som drivkraft i utvecklingen av en tekniskt avancerad industri. Utskottet skärskådade (NU 1982/83:53 s. 5) de invändningar som riktades mot projektet i två motioner från vänsterpartiet kommunisterna av samma innebörd som de nu aktuella. Utskottet kunde då inte finna något fog för dessa invändningar. Vänsterpartiet

kommunisternas representant reserverade sig mot utskottets ställningstaganden. Vad gäller de kulturpolitiska konsekvenserna av projektet åberopade utskottet ett yttrande av kulturutskottet (KrU 1982/83:3 y) i vilket framhölls vikten av att konsekvenserna av den nya tekniken togs in i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet har inhämtat vissa aktuella uppgifter om Tele-X-projektet från Svenska Rymdaktiebolaget, som svarar för genomförandet av projektet. Enligt dessa uppgifter fortskrider projektet i huvudsak planenligt och inom givna ekonomiska ramar. Uppskjutningen av satelliten beräknas nu komma att ske våren 1987. Av den beräknade totala kostnaden för projektet, som exkl. uppskjutningskostnad uppgår till 962 milj. kr. i prisnivån januari 1982, utgör Sveriges finansieringsandel efter Finlands inträde i projektet 789 milj. kr. (82 %). Härav väntas ca 390 milj. kr. (49 %) komma att återföras till svensk industri i form av beställningar. Beträffande jordstationerna för kommunikation via satelliten, som torde utgöra den från kommersiell synpunkt intressantaste delen av projektet, uppges att svenska, norska och finska företag väntas komma att svara för i stort sett samtliga leveranser. Vidare uppges att beställningar hos svensk industri till ett värde av ca 265 milj. kr. har kontrakterats t. o. m. år 1983.

Den redovisning som här har lämnats bekräftar enligt utskottets mening att Tele-X-projektet har ett stort värde från industripolitisk synpunkt. Det får anses tillfredsställande att svensk industri kan ta på sig leveranser som svarar för nära hälften av den svenska finansieringsandelen. Projektet har också fått ökad betydelse för det nordiska industrisamarbetet genom Finlands anslutning. Utskottet kan inte finna att den kritik mot projektet som ligger till grund för motion 1983/84:2454 (vpk) i berörda avseenden är sakligt välgrundad.

Vid sitt ställningstagande till motionen måste utskottet givetvis också ta hänsyn till att 1983 års avtal mellan Sverige och Norge om Tele-X-projektet innebär skyldighet för parterna att betala kostnaderna för genomförande av projektet enligt den fastställda planen. Ett bifall till motionärernas yrkande skulle tvinga fram ett svenskt utträde ur samarbetet, med svåröverskådliga konsekvenser. Därtill kommer att ett avbrytande av Tele-X-projektet skulle komma att leda till ersättningskrav från de företag som är engagerade i projektet. Med hänsyn till att huvuddelen av industrikontrakten för projektet redan har tecknats torde det komma att bli fråga om betydande belopp.

Mot bakgrund av vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag om medelsanvisning. Motion 1983/84:2454 (vpk) avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:2454 till *Bidrag till Tele-X-projektet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 477 300 000 kr.

19. **Patent- och registreringsverket.** Regeringen har under punkt F 6 (s. 162—165) föreslagit riksdagen att till Patent- och registreringsverket för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 97 437 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet två motioner av Marianne Karlsson (c), nämligen

1983/84:1314, vari hemställs att riksdagen begär att regeringen anmodar patent- och registreringsverket "att det å rotlarna tillhöriga utländska granskningsmaterialet, som i dag — i strid mot offentlighetsprincipen —icke är allmänt tillgängligt, framdeles hålls tillgängligt och kan studeras efter vederbörlig rekvisition i patentbiblioteket",

1983/84:1316, vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär åtgärder för att patentverkets amerikanska granskningsmaterial hålls samlat i lättillgängliga och ändamålsenliga lokaler, där såväl granskare som allmänhet har tillgång till materialet,

2. hos regeringen begär att patentverket åläggs att utbilda granskare med specialkunskaper i det amerikanska klassningssystemet och att denna personal erhåller en sådan lönegrad att de motiveras att långsiktigt kvarbli i verkets tjänst och stå till förfogande för såväl granskare som allmänhet.

Utskottet

Av propositionen framgår att verksamheten inom patent- och registreringsverket är helt självfinansierad genom avgifter för verkets olika tjänster. För budgetåret 1984/85 beräknas ett överskott av 12,7 milj. kr. För fem av de sex program i vilka verksamheten är uppdelad gäller att inkomsterna inte får disponeras av verket. I dessa delar finansieras verksamheten genom anslag över statsbudgeten. Det sjätte programmet, nämligen uppdragsverksamheten, är direktfinansierat och belastar alltså inte anslaget.

Regeringens förslag till anslag för nästa budgetår har beräknats med utgångspunkt i det s. k. huvudförslaget och innebär alltså en real nedskärning av anslaget med 2 % i förhållande till innevarande budgetår.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att riksdagens revisorer nyligen har granskat effekterna av vissa besparingsåtgärder i statsförvaltningen. I en skrivelse till riksdagen (förs. 1982/83:8) har revisorerna förordat att nuvarande generella besparingsmetod ersätts av ett system med selektiva besparingsåtgärder i kombination med klara politiska ställningstaganden i prioriteringsfrågor. I vad gäller avgiftsfinansierade verksamheter som tillhandahåller sina tjänster på en marknad där volymen styrs av efterfrågan — patentverket är ett exempel härpå — framhåller revisorerna att besparingskraven inte bör drivas längre än vad som betingas av en effektiv organisation. Finansutskottet (FiU 1982/83:26) har med anledning av skrivelsen uttalat bl. a. att det av budgetpropositionen klart bör framgå vilken bedömning föredraganden gör av konsekvenserna för myndighe-

tens verksamhet av den föreslagna resurstilldelningen.

Utskottet vill framhålla att verksamheten inom patentverket har stor betydelse för industrins utveckling och förnyelse genom att den främjar såväl exploatering av inhemska innovationer som överföring från utlandet till Sverige av ny teknik. Som framgått är verksamheten också självfinansierad. Med hänsyn härtill bör patentverket i möjligaste mån kunna tillgodose de krav på tjänster som näringslivet ställer. Utskottet förutsätter att regeringen i samband med kommande budgetförslag noga överväger lämpligheten av nuvarande finansieringsform för verket med beaktande av vad som här anförts.

Med det sagda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för patentverket för nästa budgetår.

I två motioner har tagits upp frågor rörande patentverkets informationsservice till allmänheten. I motion 1983/84:1314 (c) riktas kritik mot att det granskningsmaterial i form av klassordnade utländska patentskrifter som förvaras hos patentavdelningens handläggande ingenjörer inte är tillgängligt för allmänheten. Enligt vad utskottet har inhämtat från patentverket är de utländska patentskrifterna allmänna handlingar och tillgängliga i verkets bibliotek. Dessutom finns ett klassordnat material för allmänheten med patentskrifter från vissa länder. Enligt verkets bedömning skulle det innebära stora olägenheter, bl. a. risk för svinn, att ställa handläggarnas arbetsmaterial till allmänhetens förfogande.

Den fråga som tas upp i motionen är knappast av den arten att den kan bli föremål för någon närmare bedömning av utskottet. Emellertid kan utskottet inte finna att, såsom påstås i motionen, det av patentverket tillämpade systemet står i strid mot offentlighetsprincipen eller att det eljest innebär någon orimlig begränsning av allmänhetens möjligheter att utnyttja det utländska patentmaterialet. Motionen avstyrks.

Motion 1983/84:1316 (c) har föranletts av patentverkets beslut att flytta vissa delar av det s. k. forskararkivet, omfattande arkivets amerikanska och tyska material, till källarlokaler i kvarteret Garnisonen. Dessa lokaler ligger knappt 1 km från de nuvarande lokalerna i verkets ämbetsbyggnad. I motionen hävdas att flyttningen kommer att innebära stora svårigheter för arkivets utnyttjande och att det är risk för att arkivet kommer att läggas ned inom en snar framtid.

Enligt vad utskottet har inhämtat orsakas den planerade flyttningen av patentmaterialets snabba tillväxt. Eftersom forskararkivets nuvarande lokaler väntas bli fullt utnyttjade inom ett år och det saknas möjlighet att utvidga lokalerna inom ämbetsbyggnaden har patentverket valt att dela arkivet. De nya lokalerna kommer att vara tillgängliga i ungefär samma utsträckning som de nuvarande. Någon nedläggning är inte planerad.

Utskottet erinrar om att det tidigare (NU 1981/82:29 s. 15—21) har behandlat frågan om patentverkets service till forskare m. fl. med anled-

ning av en motion av samma motionär. Efter en utförlig redogörelse för sakfrågan anförde utskottet att verket i samråd med övriga intressenter, bl. a. STU och privata patentundersökare, borde söka komma fram till en lösning som medförde att den berörda servicen i möjligaste mån bevarades. Riksdagen gjorde också ett uttalande till regeringen av denna innebörd (rskr 1981/82:268).

Utskottet anser det alltjämt angeläget att patentverket kan hålla utländskt patentmaterial tillgängligt för allmänheten. Såvitt utskottet kan bedöma innebär den planerade flyttningen av delar av forskararkivet inte någon avgörande försämring av servicen på området. Utskottet utgår från att verket även fortsättningsvis söker tillgodose användarnas intressen i rimlig utsträckning. Något uttalande i frågan av riksdagen synes ej påkallat. Motionen avstyrks i denna del.

I motionen berörs vidare frågor om utbildning och lönesättning för patentverkets patentgranskare. Enligt vad verket uppgivit får samtliga granskare i dag utbildning i det amerikanska klassningssystemet, vilket är en förutsättning för att de skall kunna utföra sina arbetsuppgifter. Vad gäller motionärens krav på en konkurrenskraftig lönesättning för granskarna noterar utskottet att det i patentverket förekommer en betydande genomströmning av personal med högre teknisk utbildning. Detta är emellertid ett generellt problem för statlig verksamhet som har behov av sådan personal. Lönesättningen är en förhandlingsfråga. Riksdagens inflytande i sådana frågor utövas genom riksdagens lönedelegation. Utskottet avstyrker motion 1983/84:1316 (c) även i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Patent- och registreringsverket* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 97 437 000 kr.,
2. beträffande *utländskt patentmaterial*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1314,
3. beträffande *patentverkets forskararkiv m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1316.

20. **Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 7 (s. 167—169) och hemställer

att riksdagen till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

21. **Bidrag till statens provningsanstalt.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 8 (s. 169 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 31 440 000 kr.

22. **Statens provningsanstalt: Utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 9 (s. 170 f.) och hemställer

att riksdagen till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

23. **Statens mät- och provråd.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 10 (s. 171—173) och hemställer

att riksdagen till *Statens mät- och provråd* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 3 101 000 kr.

24. **Bidrag till Standardiseringskommissionen.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 12 (s. 173—175) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Standardiseringskommissionen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett anslag av 11 921 000 kr.

25. **Stöd till svensk-norskt industriellt samarbete.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 14 (s. 175 f.) och hemställer

att riksdagen till *Stöd till svensk-norskt industriellt samarbete* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 37 500 000 kr.

26. **Aktiebolagsform för marintekniska institutet SSPA.** Regeringen har under denna rubrik (s. 176—182) föreslagit riksdagen att

1. besluta att ett aktiebolag inom det marintekniska området inrättas den 1 juli 1984,

2. medge att tillgångar och skulder överförs från marintekniska institutet till bolaget i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

3. bemyndiga regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra förslaget om ändrad juridisk form för verksamheten vid marintekniska institutet,

4. bemyndiga regeringen att medge avskrivning av den ackumulerade skuld som utgörs av ej inlevererade räntor för utrustningskapitalet i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

5. medge att statskapitalet skrivs ned med 10 000 000 kr. i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

6. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat ikläda staten garantier för lån som det föreslagna bolaget inom det marintekniska området tar upp intill ett belopp av 14 000 000 kr.

Utskottet

Regeringens förslag om att marintekniska institutet SSPA skall ombildas till aktiebolag får ses mot bakgrund av att institutet inte har någon

myndighetsuppgift i egentlig mening och att dess verksamhet under senare år har fått en alltmer affärsmässig inriktning. I propositionen anförs att nedskärningar och rationaliseringar av SSPA:s verksamhet är nödvändiga och att aktiebolagsformen ger bättre möjligheter att anpassa verksamheten till marknaden inom och utom landet. Vidare framgår att den personal som i dag finns vid SSPA väntas komma att beredas fortsatt anställning inom det nya bolaget.

För innevarande budgetår har tre anslag till marintekniska institutet tagits upp i statsbudgeten, nämligen till uppdragsverksamhet med ett formellt belopp av 1 000 kr., till bidrag till verksamheten med 5 248 000 kr. och till utrustning med 15 000 000 kr. Vid en ombildning av SSPA till aktiebolag enligt förslaget behövs inga medel för angivna ändamål under nästa budgetår. Emellertid föreslås en rad åtgärder i syfte att skapa rimliga ekonomiska förutsättningar för det nya bolaget genom att begränsa dess skuldbörda och ge det viss upplåningskapacitet. Bl. a. föreslås teckning av aktier i bolaget för 20 milj. kr., ett aktieägartillskott av 8,5 milj.. kr., nedskrivning av vissa statens tillgångar och överföring till det nya bolaget utan vederlag av de byggnader i Göteborg som f. n. disponeras av SSPA. Därtill föreslås en statlig kreditgaranti av 14 milj. kr. för att medge upplåning av rörelsekapital under en övergångsperiod. Några av dessa förslag förs fram under punkterna F 15 och F 16 i propositionen.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag om inrättande av ett aktiebolag inom det marintekniska området. Förslaget tillstyrks, liksom de olika följdförslag som har redovisats.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beslutar att ett aktiebolag inom det marintekniska området inrättas den 1 juli 1984,
2. medger att tillgångar och skulder överförs från marintekniska institutet till bolaget i enlighet med vad som anges i propositionen,
3. bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra förslaget om ändrad juridisk form för verksamheten vid marintekniska institutet,
4. bemyndigar regeringen att medge avskrivning av den ackumulerade skuld som utgörs av ej inlevererade räntor för marintekniska institutets utrustningskapital i enlighet med vad som anges i propositionen,
5. medger att statskapitalet skrivs ned med 10 000 000 kr. i enlighet med vad som anges i propositionen,
6. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån som det föreslagna bolaget inom det marintekniska området tar upp intill ett belopp av 14 000 000 kr. i enlighet med vad som anges i propositionen.

27. **Teckning av aktier i aktiebolag inom det marintekniska området.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 15 (s. 182) och hemställer

att riksdagen till *Teckning av aktier i aktiebolag inom det marintekniska området* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

28. **Aktieägartillskott till aktiebolag inom det marintekniska området.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 16 (s. 182) och hemställer att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att till aktiebolag inom det marintekniska området såsom aktieägartillskott överföra byggnader i enlighet med vad som anges i propositionen,
2. till *Aktieägartillskott till aktiebolag inom det marintekniska området* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.

STATSÄGDA FÖRETAG

29. **Domänverket.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under denna rubrik (s. 186—189) och hemställer

att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta att kyrkofonden för år 1983 skall ersätta domänverkets fond för utgifter för övertalig personal med 25 000 kr.

30. **Kostnader för kronotorp.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 1 (s. 189 f.) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för kronotorp* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

31. **Affärsverket FFV: Byggnader och utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 2 (s. 196—198) och hemställer

att riksdagen till *Affärsverket FFV: Byggnader och utrustning* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 46 400 000 kr.

32. **Nämnden för fartygskreditgarantier.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 3 (s. 198 f.) och hemställer

att riksdagen till *Nämnden för fartygskreditgarantier* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 4 412 000 kr.

33. **Räntestöd till varvsindustrin.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 4 (s. 199 f.) och hemställer

att riksdagen till *Räntestöd till varvsindustrin* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.

34. **Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 5 (s. 200 f.) och hemställer

att riksdagen till *Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

35. **Ränta och amortering på skuldebrev till Svenska Varv AB.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 6 (s. 201) och hemställer

att riksdagen till *Ränta och amortering på skuldebrev till Svenska Varv AB* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 141 333 000 kr.

36. **Betalning av ränta och amortering på statens skuld till SSAB Svenskt Stål AB.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 7 (s. 202) och hemställer

att riksdagen till *Betalning av ränta och amortering på statens skuld till SSAB Svenskt Stål AB* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 38 800 000 kr.

37. **Ränta på statens skuld till Norrbottens Järnverk AB.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 8 (s. 202 f.) och hemställer

att riksdagen till *Ränta på statens skuld till Norrbottens Järnverk AB* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 48 825 000 kr.

Stockholm den 20 mars 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Lennart Pettersson (s) (p. 1—17), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) och Sylvia Pettersson (s) (p. 18—37).

Reservationer

1. Avveckling av branschråd m. m. (punkt 3 mom. 1)

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Värdet av branschråden och liknande samrådsorgan är enligt utskottets mening tvivelaktigt. De medför onödig formalisering av kontakterna med näringslivet och drar dessutom betydande kostnader. Utskottet noterar att flera av branschråden redan har lagts ned. Enligt utskottets mening bör riksdagen uttala sig för en successiv avveckling även av de återstående råden i enlighet med vad som anförs i motionerna 1983/84:908 (fp) och 1983/84:1896 (m). Yrkandet härom i den sistnämnda motionen tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under punkt 3 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *avveckling av branschråd m. m.*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1896 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Anslag till kommittéer (punkt 3 mom. 2)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "minskat anslag" bort ha följande lydelse:

Den del av kommittéanslaget som enligt regeringens förslag skall stå till buds för ERU:s verksamhet måste betraktas som klart överdimensionerad. Genom samarbete med kommittén om det regionalpolitiska stödet till näringslivet och genom en rimlig anpassning av sin ambitionsnivå bör ERU kunna minska sin andel av utgifterna under detta anslag. Härigenom och genom andra besparingsåtgärder bör kommittéanslaget sålunda, såsom föreslås i motion 1983/84:1896 (m), kunna begränsas till ett belopp som är 4 milj. kr. lägre än det regeringen har föreslagit.

dels att utskottet under punkt 3 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *anslag*
   att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:1896 yrkande 2 till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 17 260 000 kr.

3. Anslag till kommittéer (punkt 3 mom. 2)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "minskat anslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagens inflytande över ERU:s resursförbrukning normalt bör utövas inom ramen för dess regionalpolitiska beslut. Utskottet kan alltså inte ställa sig bakom yrkandet i motion 1983/84:1896 (m) om att kommittéutgifterna skall minskas genom neddragning av ERU:s verksamhet. Däremot bör betydande besparingar kunna åstadkommas genom att ett antal branschråd m. fl. organ avvecklas och övrig verksamhet som finansieras över anslaget reduceras. Med hänvisning till vad som anförs härom i folkpartiets partimotion 1983/84:908 föreslår utskottet att kommittéanslaget minskas med 5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottet under punkt 3 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *anslag*
   att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1896 yrkande 2 till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 16 260 000 kr.

4. Kooperativt råd (punkt 3 mom. 3)

Tage Sundkvist (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Utbildningen av" och slutar på s. 4 med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör ansvaret för den interna utbildningen av förtroendemän ligga hos de kooperativa organisationerna själva. Utskottet anser att det i rådande statsfinansiella läge saknas förutsättningar för statligt stöd till denna verksamhet. Motion 1983/84:2374 (s) avstyrks således.

5. Kooperativt råd (punkt 3 mom. 3)

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att samverkansorgan av det slag som det kooperativa rådet är ett exempel på knappast fyller några viktiga uppgifter utan enbart medför en ökning av byråkrati och admini-

stration. Regeringen bör således, anser utskottet, föranstalta om att det numera inrättade kooperativa rådet upplöses.

dels att utskottet under punkt 3 moment 3 bort hemställa

3. beträffande *kooperativt råd*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2374,
b) med anledning av motion 1983/84:2535 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Främjande av hemslöjden (punkt 9 mom. 1)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att tiden nu är mogen för påbörjande av den utbyggnad av konsulentverksamheten som beslöts i princip år 1981. Utskottet förordar därför att fyra nya tjänster inrättas enligt motionärernas förslag. Kostnaderna härför beräknas till 432 000 kr. för statens del. Anslaget bör således i förhållande till regeringens förslag höjas med detta belopp.

dels att utskottet under punkt 9 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1983/84:1363 yrkande 2 till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 4 960 000 kr.

7. Statsstödd exportkreditgivning avseende fartygsexport (punkt 12)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening grundas regeringens beräkning av anslagsbehovet på en överskattning av det framtida behovet av fartygsexportkrediter. Utskottet anser därför liksom motionärerna att anslagsbeloppet bör minskas med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottet under punkt 12 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:1896 yrkande 3 till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 430 000 000 kr.

8. Kreditgivning till u-länder (punkt 13)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Vad beträffar" och slutar på s. 10 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Vad beträffar frågan om medel för att täcka SEK:s kostnader för tidigare beslutade u-krediter delar utskottet motionärernas uppfattning att dessa kostnader bör betraktas som en del av kostnaderna för det svenska u-landsbiståndet. I mån av behov bör alltså medel för ändamålet i fortsättningen anvisas under utrikesdepartementets huvudtitel. I enlighet härmed avstyrker utskottet regeringens förslag om medelsanvisning under denna punkt. Motionsyrkandet tillgodoses därmed till viss del.

dels att utskottet under punkt 13 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motion 1983/84: 1896 yrkande 5 avslår regeringens förslag.

9. Viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB (punkt 14 mom. 2)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "Ställning till" och slutar på s. 11 med "motion 1983/84:1896 (m)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att systemet med hemmamatchning avvecklas så snart som möjligt. Redan nu bör riksdagen i ett uttalande till regeringen slå fast att ett eventuellt anslag för ändamålet i 1985/86 års statsbudget måste ligga på en väsentligt lägre nivå än den aktuella. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet härom i motion 1983/84:1896 (m).

dels att utskottet under punkt 14 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *framtida medelsanvisning*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1896 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (punkt 15 mom. 1)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Av vad" och slutar med "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Av vad utskottet anfört framgår att regeringens förslag innebär en

ytterligare ökning av det selektiva stödet till tekobranschen. Utskottet anser, med instämmande i vad som anförs i motion 1983/84:1896 (m), att ett sådant stöd leder till snedvridning av konkurrensen mellan företagen. Den industripolitiska verksamheten på tekoområdet bör i stället inriktas på generellt verkande, konkurrensneutrala åtgärder. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd. I konsekvens härmed bör såväl de s. k. branschfrämjande åtgärderna som rationaliseringslånen snarast avvecklas. Medel för dessa ändamål bör således inte anvisas för nästa budgetår. Utskottet tillstyrker därmed yrkandet i motion 1983/84:1896 (m) och avstyrker regeringens förslag om medelsanvisning. Även motion 1983/84:908 (fp) i här aktuell del och motion 1983/84:2517 (m) avstyrks. Med anledning av sistnämnda motion vill utskottet erinra om att riksdagen år 1983 biföll ett motionsyrkande från moderata samlingspartiet om en mjukare nedtrappning av äldrestödet än som föreslagits av regeringen.

dels att utskottet under punkt 15 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1896 yrkande 6 avslår regeringens förslag samt motion 1983/84:908 yrkande 11 b och motion 1983/84:2517.

11. Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (punkt 15 mom. 1)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Av vad" och slutar med "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Av vad utskottet anfört framgår att regeringens förslag innebär en ytterligare ökning av det selektiva stödet till tekobranschen. Utskottet anser emellertid att detta stöd liksom annat liknande branschstöd måste successivt avvecklas. Staten bör framför allt värna om konsumenternas intresse av billiga och bra kläder. När det gäller takten i avvecklingen av det selektiva stödet tillstyrker utskottet förslaget i folkpartiets partimotion 1983/84:908 om en minskning av anslaget med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Även om utskottet delar den negativa uppfattning om branschstödet som kommer till uttryck i motion 1983/84:1896 (m) anser utskottet att en total avveckling av stödet redan fr. o. m. nästa budgetår, som föreslås i motionen, skulle kunna få besvärande konsekvenser för de berörda företagen. Motionsyrkandet avstyrks därför, liksom motion 1983/84:2517 (m).

dels att utskottet under punkt 15 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder*
   att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 11 b och med avslag på motion

1983/84:1896 yrkande 6 och motion 1983/84:2517 till *Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 58 300 000 kr.

12. Hemtagningssystemet (punkt 15 mom. 2)

Sten Svenssson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det principiellt felaktigt att staten söker begränsa importen av tekovaror genom kvantitativa restriktioner. Som framhålls i motion 1983/84:1894 (m) medför restriktionerna ingen minskning av den totala importen utan endast en förskjutning mot dyrare import, till nackdel för konsumenterna. Så länge restriktionerna är i kraft är det ett absolut krav att de tillämpas på ett sådant sätt att importen inte försvåras och därmed också fördyras mer än nödvändigt. Av vad som anförs i motionen framgår att de nya reglerna för hemtagning kan ha fått en handelshindrande effekt utöver vad som ligger i själva begränsningen av importen. Det är därför angeläget att regeringen noga följer effekterna av de nya reglerna och, om handelshindrande effekter konstateras, även upphäver dem. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:1894 (m).

dels att utskottet under punkt 15 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *hemtagningssystemet*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1894 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Ursprungsmärkning av kläder (punkt 15 mom. 3)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion 1983/84:2034 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att starka skäl talar för att ursprungsmärkning av kläder bör ske redan vid gränsen. Av den departementspromemoria som redovisats synes också framgå att gränsmodellen är tekniskt genomförbar. Enligt utskottets mening bör därför regeringen efter avslutad remissbehandling noga pröva möjligheterna att övergå till gränsmodellen. Utskottet föreslår, med tillstyrkan av motion 1983/84:2034 (c), att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd.

dels att utskottet under punkt 15 moment 3 bort hemställa

3. beträffande *ursprungsmärkning*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2034 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Konkurrensinskränkningar i den inrikes handeln med tekoprodukter (punkt 15 mom. 4)

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Det fall som åberopas av motionärerna är ett av flera exempel på hur statlig affärsverksamhet kan leda till snedvridning av konkurrensförhållandena. Landstingens Inköpscentral har fått fördelar gentemot sina konkurrenter genom att anlita som leverantör ett statsägt tekoföretag, som har kunnat få sina förluster till följd av alltför låga priser täckta genom koncernbidrag från ägaren/staten.

Det är viktigt att de offentliga organen, liksom företag med statligt ägarintresse, lever upp till de allmänt accepterade principerna om fri konkurrens och fri upphandling. Stat och kommun bör motstå frestelsen att gynna "egna" företag vid upphandling av varor och tjänster. Detta gäller såväl på tekoområdet som på andra områden. Utskottet föreslår ett uttalande av riksdagen i enlighet med vad som här anförts. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:1086 (fp).

dels att riksdagen under punkt 15 moment 4 bort hemställa

4. beträffande *konkurrensinskränkningar*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1086 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Bidrag till Tele-X-projektet (punkt 18)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Den redovisning" och slutar med "1983/84:2454 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

I anslutning till den kritik som har riktats mot Tele-X-projektet från vänsterpartiet kommunisternas sida senast i motion 1983/84:2454 vill utskottet framhålla att det industripolitiska värdet av projektet alltjämt framstår som tvivelaktigt. I dagens budgetläge är emellertid den allvarligaste invändningen mot projektet att det innebär en felaktig användning av knappa resurser. Som motionärerna påpekar motsvarar det begärda anslaget för projektet enbart för nästa budgetår omkring en fjärdedel av de sammanlagda anslagen till kulturverksamheten. Enligt utskottets mening

är en fortsatt satsning på den typ av lyxprojekt som Tele-X representerar oförenlig med en offentlig utgiftspolitik som siktar till ökad sysselsättning och rättvis fördelning. Utskottet hänvisar till vad som anförs härom i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1983/84:2455 om den ekonomiska politiken (s. 12 f.).

Utskottet tillstyrker alltså yrkandet i motion 1983/84:2454 (vpk) om avslag på regeringens förslag om medelsanvisning till Tele-X-projektet. Utskottet förutsätter att regeringen som en given följd av ett avslag kommer att vidta åtgärder i syfte att avveckla projektet på ett sätt som i möjligaste mån begränsar kostnaderna för svensk del. I den mån redan gjorda åtaganden leder till behov av ytterligare medelsanvisning får regeringen återkomma med förslag härom till riksdagen.

dels att utskottet under punkt 18 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2454 avslår regeringens förslag.

Särskilda yttranden

1. Kreditgivning till u-länder (punkt 13)

Christer Eirefelt (fp) anför:

Enligt gällande ordning för finansiering av de s. k. förmånliga u-krediterna skall endast gåvoelementet belasta biståndsramen, medan kreditstödet i övrigt på vanligt sätt belastar anslaget Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit (punkt 11). I budgetpropositionen föreslås emellertid en omläggning av finansieringssystemet, som innebär att samtliga kostnader för u-krediterna i fortsättningen skall belasta biståndsramen. Med hänvisning till min reservation vid utskottets behandling av frågan hösten 1983 (NU 1983/84:8 s. 19) vill jag framhålla att folkpartiet inte kan godta en sådan omläggning som innebär att biståndsramen faktiskt urholkas. Eftersom frågan om u-krediterna kommer att behandlas av riksdagen i annat sammanhang och regeringens begäran om anslag under denna punkt i sig är invändningsfri anser jag mig emellertid nu kunna biträda utskottsmajoritetens förslag.

2. Kreditgivning till u-länder (punkt 13)

Jörn Svensson (vpk) anför:

Ställningstagandet för regeringens förslag under denna punkt gäller enbart själva medelsanvisningen och innebär för vänsterpartiet kommunisternas del inte något godkännande av regeringens förslag till nya prin-

ciper för vilka kostnader som skall räknas in i den totala biståndsramen. Mot regeringens synsätt i denna fråga har vänsterpartiet kommunisterna i annat sammanhang riktat stark kritik.

3. Konkurrensinskränkningar i den inrikes handeln med tekoprodukter (punkt 15 mom. 4)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Det ärende som åberopas i motion 1983/84:1086 (fp) visar att det kan finnas risk för att statlig affärsverksamhet leder till snedvridning av konkurrensförhållandena. Enligt vår uppfattning utgör detta ett av flera skäl för ökad privatisering av statliga företag, en fråga som utskottet behandlar i annat sammanhang. Med anledning av det aktuella ärendet vill vi understryka att rekonstruktionen av den statliga Eiserkoncernen bör ske genom försäljning av företag inom gruppen till andra intressenter. Vi biträder dock utskottsmajoritetens förslag att det ärende som åberopas i motionen inte skall föranleda något uttalande av riksdagen.